

Advies over de strategienota voor de sector landbouw en voedselzekerheid van de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGD)

- Op vraag van de minister van Ontwikkelingssamenwerking, de heer Michel, in een brief van 26 november 2010
 - Voorbereid door de werkgroep internationale betrekkingen
 - Goedgekeurd door de algemene vergadering van 25 februari 2011
 - De oorspronkelijke taal van dit advies is het Nederlands
-

1. Context

- [a] De minister van ontwikkelingssamenwerking Charles Michel heeft een adviesvraag gericht aan de FRDO over het ontwerp van Strategienota voor de sector landbouw en voedselzekerheid. De vraag kwam aan op 26 november 2010.
- [b] De wet op de Internationale samenwerking uit 1999 voorziet in de uitwerking door DGD (Directie Generaal Ontwikkelingssamenwerking) van sectorale, thematische en landennota's als kader voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Deze nota's worden gebruikt om een keuze te maken in welke samenwerkingsprogramma's België zal investeren. De strategische nota's worden volgens diezelfde wet van 1999 ten minste om de vier jaar herzien. Daarbij worden ze onder meer voorgelegd aan de FRDO ter consultatie.
- [c] De vorige strategienota landbouw en voedselzekerheid dateert uit 2002. Deze werd in 2009 geëvalueerd.¹ Op basis van die evaluatie werd een aantal aanbevelingen geformuleerd. De voorgestelde nieuwe strategienota wil rekening houden met de evaluatie van de vorige nota. Intussen werd het 'Platform Landbouw en Voedselzekerheid', dat een aantal actoren groepeerd, opgestart. Dat platform werd geconsulteerd bij de opmaak van de nieuwe nota.

2. Advies

2.1. Algemene opmerkingen bij de strategienota

- [1] De raad verwelkomt deze strategienota. Als geheel is dit een goed en evenwichtig document. De raad apprecieert dat de nota compact, helder en doelgericht is. De raad is ervan overtuigd dat deze strategienota kan bijdragen tot een kwaliteitsverbetering van de acties op het vlak van ontwikkelingssamenwerking. Deze strategienota vormt op een aantal vlakken een duidelijke verbetering tegenover de vorige strategienota, waarvan uit de evaluatie bleek dat die te weinig gebruikt is. De raad vraagt dat deze nieuwe strategienota effectief zal gebruikt worden als een instrument dat tot een grotere coherentie kan leiden in de verschillende externe beleidsdomeinen in functie van de gestelde algemene doelstelling van de strategienota en tot een verhoging van de kwaliteit van de visie en acties van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. De raad vraagt dat de nota duidelijk gecommuniceerd wordt aan alle attachés op het terrein en in de internationale instellingen.

¹ Voor een samenvatting van de evaluatie, zie het *Verslag van de Bijzonder Evaluator van de Ontwikkelingssamenwerking 2010*:
http://diplomatie.belgium.be/nl/binaries/jaarverslag_bijzonder_evaluator_2010_tcm314-111745.pdf

De raad vraagt ten slotte dat de nota de leidraad wordt tijdens gemengde commissies met landen waar landbouw een prioritaire sector is.

- [2] De raad is blij met de heldere en overzichtelijke structuur van de strategienota en vindt het positief dat het geheel voldoende kort is, waardoor de nota een nuttig instrument kan worden voor die actoren voor wie de nota bedoeld is. Tegelijk is de raad van oordeel dat de algemene situering van deze nota tegenover de internationale politieke context (in hoofdstuk 1) te beperkt en te weinig richtinggevend is. Een duidelijker omschrijving van de voedselcrisis, een meer doorgedreven analyse van de factoren die verantwoordelijk zijn voor die voedselcrisis en een situering ten opzichte van het bestaande beleid in de verschillende internationale instellingen – zonder de lengte van de tekst te zeer uit te breiden – zouden de strategienota sterker gemaakt hebben. Gezien het feit dat deze strategienota ook bedoeld is als oriëntatie voor de Belgische standpuntbepaling in de internationale instellingen kan dit als een tekort worden beschouwd.
- [3] Meer specifiek zou het nuttig zijn in de strategienota een verwijzing te maken naar cruciale elementen van het EU-beleid, onder meer op het vlak van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, het beleid rond biobrandstoffen, het beleid voor hernieuwbare energie en het handelsbeleid in het kader van “Policy Coherence for Development”.
- [4] De raad is voorstander van synergieën tussen publieke actoren en alle stakeholdergroepen. Het zou evenwel nuttig zijn om het streven naar synergie in de strategienota duidelijker te omschrijven. De nota is in de eerste plaats richtinggevend voor de publieke actoren en kan daarnaast inspirerend zijn voor de niet-publieke actoren (zoals ngo's, landbouworganisaties, wetenschappelijke wereld en bedrijven, waaronder zij die in het genoemde platform overleggen), zonder dat het een dwingend kader wordt.
- [5] De raad ondersteunt de voorgestelde focus en benaderingen van de strategienota. De raad vraagt wel er goed over te waken dat de beleidsvertaling van de voorgestelde benaderingen steeds coherent is, en de doelstellingen van een duurzame ontwikkeling versterkt. Het gebrek aan coherentie tussen de doelstellingen voor ontwikkeling en die voor het handels-, klimaat- of landbouwbeleid – die de ontwikkelingsacties kunnen neutraliseren – blijft nog steeds te groot.
- [6] Bij de voorgestelde ‘benadering binnen de keten’ is de raad voorstander van een hiërarchie van de markten, waarbij voorrang wordt gegeven aan de lokale en nationale markten en niet zozeer aan de internationale markt. Een beleid dat een dergelijke hiërarchie ondersteunt mag volgens de raad niet als ‘marktverstoring’ worden gezien. In die zin zou een nauwkeuriger formulering van de benadering binnen de keten wenselijk zijn.

2.2. Opmerkingen bij de geformuleerde prioriteiten

- [7] De raad ondersteunt de vier voorgestelde prioriteiten in de strategienota.
- [8] De raad is er evenwel van overtuigd dat succes bij het behalen van deze prioriteiten een voldoende grote coherentie veronderstelt in de diverse beleidsdomeinen met een externe dimensie. In die zin is de raad ervan overtuigd dat een geïntegreerd model van duurzame ontwikkeling richtinggevend zou moeten zijn voor alle federale beleidsdomeinen.
- [9] De raad is er voorstander van om de invulling van de vier prioriteiten te versterken op enkele punten. Zo vraagt de raad dat waardig werk en het tegengaan van ongelijkheid sterker worden opgenomen in alle acties. Verder vraagt de raad een bredere invulling van de ecologische uitdagingen. Naast klimaat is er ook prioritaire aandacht nodig voor water, duurzaam gebruik van natuurlijke rijkdommen (bv. fosfaten) en biodiversiteit.

- [10] Bij prioriteit 1 (landbouwproductie en –productiviteit) stelt de raad voor om niet alleen te focussen op de toegang tot de productiefactoren, zoals water, maar ook op het efficiënt gebruik ervan. Grotere aandacht voor het vraagstuk van landhervorming en het tegengaan van land grabbing zou hier eveneens nuttig zijn.
- [11] Bij prioriteit 2 (commercialisering van de productie) is de raad voorstander van een strategie waarbij publieke actoren samen met boeren instaan voor een verhoogde capaciteit om strategische voedselvoorraden op te bouwen met het oog op het tegengaan van prijsvolatiliteit. Het is alleszins mee de verantwoordelijkheid van de overheid om een antwoord te bieden op de prijsvolatiliteit. Het is verder belangrijk een actief beleid te voeren om de verspilling van voedsel tegen te gaan. In het algemeen dient er te worden nagedacht over een langetermijnvisie die de commercialisering verder kan laten evolueren in een kader van duurzame ontwikkeling door rekening te houden met de positieve en negatieve externaliteiten.
- [12] Bij prioriteit 3 (goed bestuur in de landbouwsector) vraagt de raad een verduidelijking van de formulering. Het is niet de taak van de Belgische ontwikkelings samenwerking om te oordelen over het niveau van representativiteit van organisaties van het middenveld. Het is wel de taak om democratisch opgebouwde landbouworganisaties te steunen. De ervaring van syndicale organisaties, onder meer in de opbouw van de sociale dialoog en de toegang tot waardige jobs, kan in dit verband nuttig zijn. Verder is de raad voorstander van een algemeen beleid van capaciteitsopbouw in alle partnerlanden, met bijzondere aandacht voor fragiele staten.
- [13] Bij prioriteit 4 (plattelandsvrouwen) kan de raad volledig instemmen met de voorgestelde acties. De aandacht voor het wegwerken van ongelijkheid mag zich niet beperken tot deze ene prioriteit, maar moet een centraal aandachtspunt zijn doorheen de hele strategienota.

2.3. Opmerkingen bij het proces van opmaak en gebruik van de strategienota

- [14] De raad apprecieert de inspanningen die geleverd zijn om bij de voorbereiding van de strategienota verschillende actoren te betrekken voor overleg, via het Platform Landbouw en Voedselzekerheid. De raad vindt het nuttig dat deskundigen van diverse organisaties hun inbreng kunnen hebben in die voorbereidende fase. De raad stelt tegelijk vast dat een aantal voor deze materie ook relevante organisaties, zoals de syndicale organisaties (die een bijzondere expertise hebben onder meer via het uitwerken van hun eigen ontwikkelingssamenwerkingprojecten), niet was betrokken bij het Platform. Daardoor zijn mogelijk kansen gemist om de strategienota verder te versterken.
- [15] In de lijn van de wettelijke bepalingen is de FRDO het geijkte orgaan voor de formele advisering van de strategienota. De raad is blij met de adviesvraag voor deze strategienota en hoopt dat ook in de toekomst een dergelijke adviesvraag de gangbare praktijk blijft in het proces van opmaak van een strategienota.
- [16] De raad ondersteunt de opmaak van operationele nota's, volgend uit deze strategienota. Als het de intentie van DGD is om daarbij opnieuw het Platform Landbouw en Voedselzekerheid aan te spreken, dan zouden een uitklaring van het statuut van dat platform en een mogelijke uitbreiding ervan met andere relevante actoren wenselijk zijn.
- [17] De raad waardeert het streven naar continuïteit voor het beleid ontwikkelingssamenwerking dat spreekt uit deze strategienota. De raad drukt zijn hoop uit dat ook een volgende federale regering deze nota als basis zal nemen voor het beleid.

Bijlage 1 Stemgerechtigde leden van de algemene vergadering die deelnamen aan de stemming over dit advies

- de 4 voor- en ondervoorzitters:
T. Rombouts, A. Panneels, *J. Turf*, *I. Callens*
- 3 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming:
S. Leemans (WWF), J. Miller (IEW), *L. Cloots (BBL)*
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking:
J. Dalemans (Broederlijk Delen), B. Gloire (Oxfam), *G. Vandermosten (VODO)*, *N. Van Nuffel (CNCD)*
- 0 van de 2 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen
- de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties:
A. De Vlamincx (ACV-CSC), B. De Wel (ACV-CSC), C. Rolin (CSC-ACV), *S. Storme* (FGTB), *D. Van Oudenhoven* (CGSLB), *D. Van Daele* (FGTB)
- de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties:
I. Chaput (Essenscia), *A. Defourny (Fédération des entreprises belges)*, A. Deplae (UCM), A. Nachtergaele (Fevia), M.-L. Semaille (Fédération wallonne de l'agriculture), P. Vanden Abeele (Unie van Zelfstandige Ondernemers),
- 0 van de 2 vertegenwoordigers van de energieproducenten
- 3 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus:
D. Lesage (UGent), J.P. van Ypersele de Strihou (UCL), E. Zaccai (ULB)

Totaal: 26 van de 38 stemgerechtigde leden

Opmerking: de namen van leden die nog niet bij wet benoemd zijn, staan in cursief

Bijlage 2

Vergaderingen voor de voorbereiding van dit advies

De werkgroep *Internationale betrekkingen* vergaderde op 19 januari 2011 om dit advies voor te bereiden.

Bijlage 3

Deelnemers aan de voorbereiding van dit advies

Voorzitter

- Dries LESAGE (voorzitter)(UGent)

Stemgerechtigde leden FRDO en hun vertegenwoordigers

- Johan BOSMAN (KWIA)
- Anne DEFOURNY (VBO)
- Stéphane DESGAIN (CNCD – 11.11.11)
- Anaïs DEVILLE (CRIOC – OIVO)
- Thierry KESTELOOT (Oxfam Solidariteit)
- Ann NACHTERGAELE (FEVIA)
- Diana VAN OUDENHOVEN (CGSLB)
- Pieter VERHELST (Boerenbond)

Wetenschappelijke raadgevers en uitgenodigde experts

- Sophie DE GROOTE (DGOS)
- Damien FONTAINE (DGOS)
- Jos KALDERS (DGOS)
- Jozefien VAN DAMME (Beleidscel minister van ontwikkelingssamenwerking)

Verontschuldigd

- Saartje BOUTSEN (Vredeseilanden)
- Kristof DEBRABANDERE (BBL)
- Anne DE VLAMINCK (CSC-ACV)
- Linn DUMEZ (Bond Beter Leefmilieu)
- Jacques KUMMER (ULB)
- Anne REUL (FEVIA)
- Véronique RIGOT (CNCD – 11.11.11)
- Marie-Laurence SEMAILLE (FWA)
- Gert VANDERMOSTEN (VODO)

Secretariaat FRDO

- Jan DE SMEDT
- Jan MERTENS